

Звонко Г. О., к. філол. н.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ОБРАЗНІ ОЗНАКИ КОНЦЕПТУ ПЕРЕТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті розкрито особливості образного складника як активного ресурсу мовної об'єктивізації концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ. Встановлено, що концептуальна метафора є основним механізмом концептуалізації ідеї перетворення. Метафоричні моделі є універсальними, проте їхнє конкретне наповнення відображає відмінність між реальним і міфологічним, можливим чи уявним перетворенням. Також у статті визначено продуктивні метафоричні моделі, за допомогою яких реалізуються образні ресурси концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ та описано деякі з них.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, концепт, образні ознаки концепту, концептуальна метафора, метафорична модель, ПЕРЕТВОРЕННЯ.

Постановка проблеми. Феномен ПЕРЕТВОРЕННЯ досліджувався науковцями багатьох гуманітарних галузей знань, зокрема філософії та культурології (В. Пропп, О. Лосев, В'яч. Іванов), психології (З. Фройд, Е. Канетті, К.-Г. Юнг). Лінгвістичні аспекти феномену ПЕРЕТВОРЕННЯ вивчалися широким колом вчених, починаючи від О. Потєбні та Р. Якобсона й продовжуючи низкою досліджень сучасних науковців, зокрема Т. Вільчинської, Л. Дикаревої, М. Кравченка, О. Москвичової, Н. Слухай, Н. Шумарової та ін.

Вивчення концептуалізації ПЕРЕТВОРЕННЯ здійснювалося переважно на матеріалі російської мови, у той час як експлікація концепту в українській мові не була предметом спеціального лінгвістичного дослідження.

У межах комплексної методики дослідження концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ в українській мові нами було проведено такі його етапи: 1) виявлення семного складу ключового слова концепту, що здійснюється на основі аналізу словникових дефініцій і передбачає з'ясування базової лексичної репрезентації в тлумачних словниках української

мови [8]; 2) аналіз етимологічних гнізд різного походження, що передають мотиваційні ознаки концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ, з метою встановлення його первісного змісту [7]; 3) виявлення аксіологічних ознак концепту [6]. Наступним етапом нашого дослідження є вивчення когнітивної метафори як механізму концептуалізації ідеї перетворення та образного складника як активного ресурсу мовної об'єктивації концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ.

Актуальність дослідження мотивована його відповідністю пріоритетним тенденціям розвитку лінгвістики, щораз більшим науковим інтересом до проблеми вивчення концептів.

Джерельною основою дослідження став Корпус текстів української мови (<http://www.mova.info/corpus.aspx>), створений співробітниками Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра української мови та прикладної лінгвістики, лабораторія комп'ютерної лінгвістики).

Матеріал дослідження становлять текстові фрагменти, що передають ситуації перетворення. Ці фрагменти текстів виокремлені на основі суцільної вибірки з українських художніх творів ХХ–ХХІ ст. різних авторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Активним ресурсом комплексного розкриття мовної об'єктивації концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ є образний складник. Основу образного компонента досліджуваного концепту становлять концептуальні метафори.

Під час осмислення людиною певного фрагмента картини світу в мові закріплюються як універсальні, так і унікальні когнітивні моделі. Відповідно, концептуалізація має множинний і варіативний характер.

На думку дослідників [4; 11], в основі породження нової інформації лежать поглиблення й розширення процесу пізнання, здійснювані за допомогою операцій, на я кі вказали ще Ч. С. Пірс і Р. Якобсон, — селекції (метафора) і комбінації (метонімія) знаків. В античній номенклатурі тропів, а пізніше й у теоріях засновників семіотики [2, с. 337–338; 15, с. 122–125] були визначені та описані можливості переносних значень як універсальних способів семантичного розвитку.

Основним механізмом концептуалізації ідеї ПЕРЕТВОРЕННЯ є концептуальна метафора. Дослідження лексичних одиниць, які входять до лексико-семантичного поля ПЕРЕТВОРЕННЯ в укра-

їнській мові, дозволяє визначити ряд узагальнених метафоричних образів. Вони поєднують у собі характеристики, які можуть суперечити одна одній з погляду логіки предметного світу, проте поєднуються в одному образі концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ на глибинному рівні, у мовній свідомості носіїв. Варто зазначити, що когнітивна теорія метафори претендує на власну експланаторність мови, мислення, когнітивної діяльності. Уявлення про метафору як про мовне явище, що відбиває базовий когнітивний процес аналогії, привертає увагу багатьох когнітивістів, які дотримуються думки про основну роль аналогії в повсякденних семантичних висновках особистості, а не формалізованих процедур типу дедукції й індукції. Оскільки аналогія ґрунтується на перенесенні знань з однієї галузі знань в іншу, то метафора є відображенням важливих аналогічних процесів [10, с. 5].

Розуміння метафори як «зряддя думки, за допомогою якого вдається досягати найвіддаленіших ділянок концептуального поля» [11, с. 72], розкриває антропологічний підхід до вивчення цього мовного явища, найбільш повно представлений у роботі Дж. Лакоффа й М. Джонсона «Метафори, якими ми живемо» [9], що є спробою визначити місце мови в пізнанні людиною світу. Метафора – не просто явище мови або мовлення, а повсякденна концептуальна реальність, яка реалізується в мові у вигляді численних метафоричних виразів [14, с. 73]. Людина не просто використовує метафоричні вирази замість еквівалентних їм буквальних виразів (субституціональний погляд на метафору) [3, с. 158], а найчастіше осмислює більш абстрактну сферу (*target domain*) через поняття більш конкретної сфери (*source domain*) [16, р. 3]. Концептуальна метафора є засобом пізнання, а її основна функція полягає в тому, щоб висвітлити складні абстрактні моделі, якими, зокрема, є й перетворення. Отже, метафора розглядається не тільки як образний засіб, а як основна ментальна / когнітивна операція над поняттями, як засіб концептуалізації, який дозволяє осмислити певний фрагмент дійсності через поняттєві структури, що споконвічно склалися на основі досвіду, отриманого в інших галузях. За теорією концептуальної метафори, «перенесення» зазнає не ізольоване слово (з притаманним йому прямим номінативним значенням), а концептуальна структура (схема, фрейм, сценарій), яка активується певним словом (фокусом метафори) у свідомості носія мови завдяки конвенційному зв'язку цього слова з певною

концептуальною структурою. При цьому відбувається проєкція однієї концептуальної сфери на іншу.

Зміст концептуальної метафори — метафоричний образ. Вона поєднує ряд одиниць вторинної номінації в особливі ієрархічні зв'язки і відношення у результаті асоціативного мислення і розкриває способи осмислення позамовної дійсності. Сутність метафори полягає в баченні одного об'єкта крізь призму іншого, причому як сфера-мета, так і сфера-джерело складаються з двох елементів: концептуальної сфери й відображення довколишнього світу, що сприймається органами чуттів крізь призму концептуальної сфери, яку впорядковує індивід [9].

Нами проаналізовано метафори, що концептуалізують ідею ПЕРЕТВОРЕННЯ в українській мові, причому акцентується увага на домінантних метафорах і конкретних поняттєвих сферах, що стають джерелом метафоричного перенесення. Варто зазначити, метафоричні моделі є універсальними, проте їхнє конкретне наповнення відображає відмінність між реальним і міфологічним, можливим чи уявним перетворенням.

Дослідження концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ крізь призму метафоричного оточення зумовлене тим, що він є абстрактним. Концепти внутрішнього світу співвідносяться з концептами фізичного світу на основі уподібнення. Схожість, на основі якої можливе таке уподібнення, кваліфікується як ознака концепту: «загальна основа, за якою порівнюються певні несхожі явища» [12, с. 16]. Сферою-джерелом для утворення метафор виступають знання про живу й неживу природу. Описуючи явища перетворення, носій української мови співвідносить їх із тим, що йому вже відомо, а характеристика, на якій ґрунтується уподібнення, свідчить про наявність певного паралелізму між відомим і невідомим. Власне, це є загальні підстави для розкриття образних ознак концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ.

Образні ознаки концепту (у нашому випадку — концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ) розподіляють на декілька груп: «визначаються групи ознак живої та неживої природи: речовини, стихій, артефактів, їжі; ознаки живої природи: вегетативні, вітальні (ознаки всіх живих істот), зооморфні (аніمالістичні, орнітологічні, ентомологічні, іхтіологічні), атропоморфні (індивідуальні: риси характеру, волевиявлення, емотивні, ментальні; занятя; соціальні: релігійні, інтерперсональні, етичні» [13, с. 130].

Докладну типологію метаморфоз як типу міфопоетичних значень і тропа, розгорнутих у художньо-образних картинах світу М. В. Голя і М. О. Булгакова, запропонувала Л. Ю. Дикарева [5]. Вона схарактеризувала дев'ять моделей (антропоморфну, атрибутивну, артефактуальну, першоелементів буття, зоологічну, орнітальну, вегетативну, просторову), що ними охоплюється позиція суб'єкта (лівий бік) та об'єкта (правий бік) метаморфози. Доцільно скористатися деякими таксонами і термінами, запропонованими Л. Ю. Дикаревою, для характеристики формально-змістових типів співвідношення між суб'єктом і об'єктом перетворення в українській мовній картині світу. Для унаочнення теоретичних положень визначаємо різні види перетворень, що зафіксовані нами в українських фольклорних і літературних творах.

Образні ресурси концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ, схарактеризовані за визначеними моделями, передають і широкий спектр реалізації ідеї перетворення, що стосується ментальних, емоційних ознак тощо. Це дає можливість охопити різні типи перетворень і розширити вивчення мовних особливостей концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ в українській картині світу.

Зокрема, встановлено, що образні засоби досліджуваного концепту, які становлять периферійну зону його польової структури, в українській мові реалізуються за допомогою таких основних моделей:

- 1) вітально-мортальна;
- 2) антропоморфна;
- 3) артефактуально-атрибутивна;
- 4) зооморфна;
- 5) вегетативна;
- 6) колоративна;
- 7) просторово-темпоральна;
- 8) модель, об'єктом чи суб'єктом якої є першоелементи буття.

Розглянемо декілька з них.

Вітально-мортальна модель. Цю модель формують вітальні та мортальні ознаки, які вивляють представлення концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ у свідомості людини у вигляді чи образі живої істоти. Закріпленість у мові когнітивної моделі 'перетворення — жива істота' підтверджується можливістю семантичного узгодження лексем для номінації концепту зі словами, що виражають значення «живий, оживати» незалежно від категорії «жива істота / нежива матерія чи

предмет»: *Мов перемиті, взгир'я **ожили*** (В. Стус); *Як **оживають** ниви і сади!* (Л. Костенко); *І забудеться срамотня Давня година, **І оживе** добра слава, Слава України* (Т. Шевченко); *І от слова, що він кинув, знову **ожили** і стали гаслом: За нашу і вашу свободу!* (О. Іваненко).

Закономірними й неминучими стадіями існування будь-якої живої істоти є 'народження' і 'смерть' як форми перетворень, які в образному плані можуть передавати: вітальні і мортальні «перетворення» неживої матерії чи предмета: *Це місто любило легенди, жило ними півтори тисячі літ, **народилося** теж, власне, з легенди, яку привіз у вітрилах свого вутлого суденця зухвалий молодий грек із Мегари в 658 році до нашої ери* (П. Загребельний); *І вгледіли айстри, що жити дарма, — Схилились і **вмерли**...* (Олександр Олесь). Оскільки основу цієї моделі визначають вітальні і мортальні характеристики, то формально сюди також можна віднести психологічні перетворення людини в категоріях «народження/смерть»: *У тридцять літ ти тільки **народився**, аби збагнути: мертвий ти єси у мертвім світі* (В. Стус); *Ще живий стаєш свідком власного **завмертя*** (О. Гончар).

З огляду на релевантну ознаку 'вік', актуальними виступають фази 'молодості', 'старості': *Час уцільнюватиметься, віки **старітимуть**, а мистецтво **молодітиме** вічно!* (О. Гончар); *Сад виріс і **постарів**, декілька яблунь і груш уже взохло, їх викорчували і на їхнє місце посадили молоденькі щепи* (Ю. Мушкетик); *І хльосне батогом турбота, і обійма людей робота, настирність руху, слів, ідей, апофеоз життя – у дії, і місто враз **помолодіє**, і смисл народження гряде* (С. Йовенко).

Концепт ПЕРЕТВОРЕННЯ в українській мові також може співвідноситися з образним представленням ознак 'здоров'я', 'видужання', 'зміцніння'/'хвороба', об'єктивованими метафоричними ресурсами: *Ти забудеш пори року і дня, рано вставатимеш, прокидатимешся в ніколи, розвітреним синім вогнем догорить чи то ранній світанок, чи пізня сутінь, час **видужає** в звичну безболісність, болітиме тільки спроба повернути його назад* (Є. Пашковський); *Кинутий у казан з окропом, як у відомій казці, я не зварився, як сподівалися ті, хто кидав, а – внутрішньо **зміцнів*** (В. Дрозд); *Я душевно **захворів*** (О. Довженко).

Антропоморфна модель. Образний потенціал цієї моделі формують соціальні, емоційні та ментальні ознаки, що характеризують феномен перетворення. Ототожнення чи співвіднесення людини й

об'єктів зовнішнього й внутрішнього світів ґрунтується на подібності дій і станів, що виявляються в соціальній, емоційній і ментальній поведінці, у зв'язку з чим антропоморфні ознаки відповідно й розподілені.

Серед багатьох властивих людині характеристик релевантними виступають соціальні. За визначенням Л. В. Балашової, соціальна метафорична макросистема «об'єднує метафори, які репрезентують предметний і непередметний світ як певну соціальну модель, пов'язану з життям людини в суспільстві та з різними типами суспільно-політичних реалій» [1, с. 21]. Соціальні перетворення можуть розкриватися через певні відношення, що актуалізують соціальні ознаки ('ворожість', 'шляхетність'), що пов'язані з життям людини в соціумі: *Самий простір став ворожим для того чорного лицаря кориди* (О. Гончар); <...> і її очі запалали нараз якимсь гарним **шляхетним** вознем... (О. Кобилянська).

У концепті ПЕРЕТВОРЕННЯ широко представлені емоційні стани, властиві людині. Так, ПЕРЕТВОРЕННЯ може позначати перебіг позитивних й негативних емоцій чи проміжні між цими полюсами емоційні стани.

Образний потенціал досліджуваного концепту в українській мові становлять такі активні ресурси, що ґрунтуються на перенесенні властивих людині емоційних станів на неживі предмети: *Сміються знову трави, квіти...* (Олександр Олесь); *Веселиться земля, Зелениють поля, Розвилися гаї і дуброви* (В. Самійленко); *Весна іде, радіє все усюди — І темний ліс, і пташечка, і люди* (Б. Грінченко); *Місяць заспокоївся, виліз вище і випустив долу своє кволе проміння* (Б. Антоненко-Давидович). Групу позитивних емоцій визначають ознаки 'радість', 'веселощі', спектр негативних емоцій представлений у мові значною кількістю ознак, серед яких основним виявляється 'смуток', 'плач'. На противагу вербалізованим емоціям, для ПЕРЕТВОРЕННЯ властивий і спокійний стан — ознака 'спокій'.

Крім емоційних ознак, концепт ПЕРЕТВОРЕННЯ містить у своїй структурі певні ментальні ознаки, які набувають можливості репрезентувати образні ресурси концептуальної одиниці. Зокрема, це стосується таких ознак, як 'розумність'/'нерозумність', що виражають також оцінку аналізованого концепту («*крозумне перетворення*» (наприклад, міста, Землі), «*нерозумне перетворення*»).

У структурі концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ також актуалізовані такі загальні властивості, як 'сон', 'дрімання', і ознака перетворення

передається лише через метафору-персоніфікацію: *Легким сном спить мій жаль у серденьку* (Леся Українка); *Так море інколи всю ніч дримає* (Олександр Олесь).

Висновки дослідження. Аналіз когнітивної метафори показав, що вона є основним механізмом концептуалізації ідеї перетворення. Метафоричні моделі є універсальними, проте їхнє конкретне наповнення відображає відмінність між реальним і міфологічним, можливим чи уявним перетворенням. Дослідження концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ крізь призму метафоричного оточення зумовлене тим, що він є абстрактним.

Опис основних моделей реалізації образних ресурсів концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ в українській мові дозволив установити, що образні засоби досліджуваного концепту, які становлять периферійну зону його польової структури, в українській мові реалізуються за допомогою таких восьми моделей: вітально-мортальної, антропоморфної, артефактуально-атрибутивної, зооморфної, вегетативної, колоративної, просторово-темпоральної та моделі, об'єктом чи суб'єктом якої є першоелементи буття. **Вітально-мортальну модель** формують вітальні та мортальні ознаки, які виявляють репрезентації концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ у свідомості людини у вигляді чи образі живої істоти, а **антропоморфну модель** формують соціальні, емоційні та ментальні ознаки, що характеризують феномен перетворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балашова Л. В. Общественно-политическая лексика как источник метафоризации вне политического дискурса. *Политическая лингвистика*. Екатеринбург, 2006. Вып. 20. С. 21–42. URL: <http://www.philology.ru/linguistics2/balashova-06.htm>.
2. Барт Р. Нулевая степень письма. Семиотика: антол.; сост. Ю. С. Степанов. 2-е изд., испр. и доп. М. : Екатеринбург, 2001. С. 327–370.
3. Блэк М. Метафора. Теория метафоры. М. : Прогресс, 1990. С. 153–172.
4. Гусев С. С. Упорядоченность научной теории и языковая метафора. Метафора в языке и тексте / под ред. В. Н. Телия. М. : Высшая школа, 1988. С. 11–26.
5. Дикарева Л. Ю. Міфопоетика метаморфози і способи її об'єктивації в художньому мовленні: лінгвосеміотичний аспект (на матеріалі прози М. В. Гоголя та М. А. Булгакова): автореф. дис. на здобуття наук. ступ.

канд. філол. наук 10.02.02 — російська мова. К., 2003. 20 с. URL: <http://disser.com.ua/contents/4498.html>.

6. Звонко Г. О. Аксиологічні ознаки концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ в українській мові. Мовні і концептуальні картини світу. Випуск 1 (67). К. : ВПЦ «Київський університет», 2020. С. 59–67.

7. Звонко Г. Мотиваційні ознаки концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ в українській мові. Українське мовознавство (Міжвідомчий науковий збірник). Вип. 44/1. К. : ВПЦ «Київський університет», 2014. С. 118–123.

8. Звонко Г. О. Об'єктивація поняттєвих ознак концепту ПЕРЕТВОРЕННЯ в українській мові. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» : збірник наукових праць / укл.: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. Вип. 44. С. 100–103.

9. Лакофф Дж. Метафори, которими мы живем; пер. с англ.; под ред. и с предисл. А. Н. Баранова. 2-е изд. М. : Изд-во ЛКИ, 2008. 256 с.

10. Мишланова С. Л. Метафора в медицинском дискурсе. Пермь: Изд-во Пермского университета, 2002. 160 с.

11. Ортега-и-Гассет Х. Две великие метафоры. Теория метафоры. М. : Прогресс, 1990. С. 68–81.

12. Пименова М. В. Методология концептуальных исследований. Антология концептов. Волгоград : Парадигма, 2005. Т. 1. С. 15–20.

13. Пименова М. В. Типы концептов и этапы концептуального исследования. *Вестник КемГУ*. 2013. № 2 (54). Т. 2. С. 127–131. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/typy-kontseptov-i-etapy-kontseptualnogo-issledovaniya>.

14. Ченки А. Современные когнитивные подходы в семантике: сходства и различия в теориях и целях. *Вопросы языкознания*. 1996. № 2. С. 68–78.

15. Якобсон Р. О. В поисках сущности языка. Семиотика : Антология / сост. Ю. С. Степанов. 2-е изд., испр. и доп. М. : Академический Проект; Екатеринбург : Деловая книга, 2001. С. 111–126.

16. *Lakoff G. Metaphors We Live By*. Chicago, London: The University of Chicago Press, 1980. 256 p.

FIGURATIVE FEATURES OF THE TRANSFORMATION CONCEPT IN THE UKRAINIAN LANGUAGE

The article reveals the features of the figurative component as an active resource of linguistic objectification of the TRANSFORMATION concept. It was found that conceptual metaphor is the main mechanism of conceptualization of the idea of transformation. Metaphorical models are universal, but their specific content reflects the difference between real and mythological, possible or imaginary transformation. The study of the TRANSFORMATION concept through the prism of a metaphorical environment is due to the fact that it is abstract.

The source for the formation of metaphors is the knowledge about animate and inanimate nature. Describing the phenomena of transformation, the native speaker of the Ukrainian language correlates them with what he already knows, and the characteristic on which the similarity is based, indicates the existence of a certain parallelism between the known and the unknown. These are the general grounds for revealing the figurative features of the TRANSFORMATION concept.

The description of the main models of realization of figurative resources of the TRANSFORMATION concept in the Ukrainian language allowed to find that figurative means of the studied concept which make peripheral zone of its field structure, in the Ukrainian language are realized by means of the following eight models: vital-mortal, anthropomorphic, artefactual-attributive, zoomorphic, vegetative, colorative, spatial-temporal and model, the object or subject of which is the first elements of existence. The vital-mortal model is formed by vital and mortal features, which reveal the representations of the TRANSFORMATION concept in the human consciousness in the form or image of a living being. The anthropomorphic model is formed by social, emotional and mental features that characterize the phenomenon of transformation.

Key words: *cognitive linguistics, concept, figurative features of the concept, conceptual metaphor, metaphorical model, TRANSFORMATION.*

REFERENCES

1. *Balashova, L. V. (2006). Obshchestvenno-politicheskaia leksika kak istochnik metaforizatsii vne politicheskogo diskursa [Social and political vo-*

cabulary beyond the political discourse]. *Politicheskaiia lingvistika* (Issue 2). URL: <http://www.philology.ru/linguistics2/balashova-06.htm> [in Russian].

2. *Bart, R.* (2001). *Nulevaia stepen pisma* [Zero degree of writing]. *Semiotika: antol.; sost. Yu. S. Stepanov*. 2nd issue, ed. Moskva : Yekaterinburg [in Russian].

3. *Blek, M.* (1990). *Metafora* [Metaphor]. *Teoriia metafory*. Moskva: Progress [in Russian].

4. *Gusev, S. S.* (1988). *Uporyadochennost nauchnoi teorii i yazykovaia metafora* [Orderliness of scientific theory and linguistic metaphor]. *Metafora v yazyke i tekste / pod red. V. N. Teliia*. Moskva: Vysshaiia shkola [in Russian].

5. *Dykareva, L. Yu.* (2003). *Mifopoetyka metamorfozy i sposoby ii obiektyvatsii v khudozhnomu movlenni: linhvosemiotychnyi aspekt (na materialy prozy M. V. Hoholia ta M. A. Bulhakova)* [Mythopoetics of metamorphosis and ways of its objectification in artistic speech: linguosemiotic aspect (on the material of prose by M. V. Gogol and M. A. Bulgakov)]. *Spetsialnist: 10.02.02 — rosiiska mova; avtoref. dys. kand. filol. nauk. Kyiv, 20 s.* URL: <http://disser.com.ua/contents/4498.html> [in Ukrainian].

6. *Zvonko, H. O.* (2020). *Aksiolohichni oznaky kontseptu PERETVORENNIA v ukrainskii movi* [Axiological features of the TRANSFORMATION concept in the Ukrainian language]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu* (Issue 1 (67)), (pp. 59–67). Kyiv: VPTS «Kyivskiy universytet» [in Ukrainian].

7. *Zvonko, H.* (2014). *Motyvatsiini oznaky kontseptu PERETVORENNIA v ukrayinskii movi* [Motivational features of the TRANSFORMATION concept in the Ukrainian language]. *Ukrainske movoznavstvo (Mizhvidomchyi naukovyi zbirnyk)* (Issue 44/1), (pp. 118–123). Kyiv: VPTS «Kyivskiy universytet» [in Ukrainian].

8. *Zvonko, H. O.* (2014). *Obiektyvatsiya ponyattyevykh oznak kontseptu PERETVORENNIA v ukrainskii movi* [Objectification of notional features of the TRANSFORMATION concept in the Ukrainian language]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Serii «Filolohichna» : zbirnyk naukovykh prats / ukl.: I. V. Kovalchuk, L. M. Kotsiuk, S. V. Novoseletska* (Issue 44), (pp. 100–103). Ostroh: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia» [in Ukrainian].

9. *Lakoff, George* (2008). *Metafory, kotorymi my zhivem* [Metaphors we live by]; A. N. Baranov (transl. from English & ed.). 2nd issue. Moskva: Izd-vo LKI [in Russian].

10. *Mishlanova, S. L.* (2002). *Metafora v meditsinskom diskurse* [Metaphor in medical discourse]. Perm: Izd-vo Permskogo universiteta [in Russian].

11. *Ortega-i-Gasset, Kh.* (1990). Dve velikie metafory [Two great metaphors]. Teoriia metafory. Moskva: Progress [in Russian].
12. *Pimenova, M. V.* (2005). Metodologiya kontseptualnykh issledovaniy [Conceptual research methodology]. Antologiya kontseptov. Vol.1. Volgograd: Paradigma [in Russian].
13. *Pimenova, M. V.* (2013). Tipy kontseptov i etapy kontseptualnogo issledovaniya [Types of concepts and stages of conceptual research]. Vestnik KemGU. № 2 (54). Vol. 2, (pp. 127–131). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tipy-kontseptov-i-etapy-kontseptualnogo-issledovaniya> [in Russian].
14. *Chenki, A.* (1996). Sovremennye kognitivnye podkhody v semantike: skhodstva i razlichiya v teoriyakh i tseliakh [Modern cognitive approaches to semantics: similarities and differences in theories and goals]. Voprosy yazykoznanii. № 2 [in Russian].
15. *Yakobson, R. O.* (2001). V poiskakh sushchnosti yazyka [In search of the essence of language]. Semiotika : Antologiya / sost. Yu. S. Stepanov. 2nd issue, ed. Moskva: Akademicheskii Proekt; Yekaterinburg: Delovaia kniga [in Russian].
16. *Lakoff, G.* (1980). Metaphors We Live By. Chicago, London: The University of Chicago Press [in English].